

ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารของประชาชน

นาง กมนทรศรี ไชยมณี

สถาบันวิทยบริการ
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมศึกษามหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-635-354-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FACTORS AFFECTING PEOPLE'S AWARENESS ABOUT FOOD HAZARDS

MRS. KAMONTAT CHAIMANEE

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

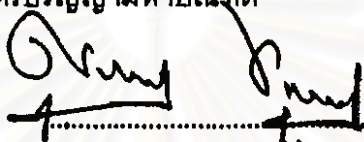
Chulalongkorn University

Academic Year 1996

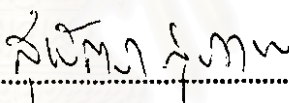
ISBN 974-635-354-3

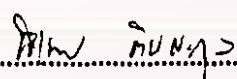
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารของประชาชน
โดย นาง กมนทรรคน์ ไชยมณี
ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ ดินณะกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุพิศรา สุภาพ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ ดินณะกุล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.งามพิศ สัตย์สงวน)

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

กมลวรรณ ไชยมณี : ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารของประชาชน
(FACTORS AFFECTING PEOPLE'S AWARENESS ABOUT FOOD HAZARDS) อ.ที่ปรึกษา :
ผศ.ดร.นิเทศ ตินณะกุล, 153 หน้า. ISBN 974-635-354-3

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารของประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า ปัจจัยใดที่มีผลต่อความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารของประชาชน ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาแบบสำรวจ ทำการศึกษาโดยใช้การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและการศึกษาภาคสนาม ในการศึกษาภาคสนามนั้น ผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกประกอบการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้ศึกษาได้สร้างแบบสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง ประชากรกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ป่วยที่มารับการรักษาพยาบาลจากศูนย์โรคอุจจาระร่วงของโรงพยาบาลบำราศนราดรุร ที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี ขึ้นไป จำนวน 150 คน และผู้ที่มากับผู้ป่วยแต่ไม่ได้มารับการรักษาพยาบาลจำนวน 150 คน รวมทั้งสิ้น 300 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเทียบร้อยละ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และสถิติสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระดับนามมาตราของกูตแมนและกูรชกัล

ผลการศึกษาพบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีเงื่อนไขของความสัมพันธ์ในเรื่อง สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ และการรับข่าวสารทางสื่อมวลชน ส่วนสถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร สำหรับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยไม่มีเงื่อนไข ส่วนอาชีพ มีความสัมพันธ์กับความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ความสัมพันธ์ที่ปรากฏนั้น เป็นความสัมพันธ์ที่เป็นผลมาจากอายุของบุคคล และสำหรับรายได้นั้นพบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ความสัมพันธ์ที่ปรากฏนั้น เป็นความสัมพันธ์ที่เป็นผลมาจากการศึกษาของบุคคล

ภาควิชา.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา.....สังคมวิทยา
ปีการศึกษา.....2539

ลายมือชื่อนิติกร.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

C730502 : MAJOR SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY

KEY WORD: AWARENESS/FOOD HAZARDS

KAMONTAT CHAIMANEE : FACTORS AFFECTING PEOPLE'S AWARENESS ABOUT
FOOD HAZARDS. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. DR. NITHET TINNAKUL
153 PP. ISBN 974-635-354-3

The purpose of this research was to study the factors which affected people's awareness of the hazards of food. The data used in this study were obtained from both documentary research and field research carried out by interviews and in-depth interviews. In conducting this study, the researcher designed interview forms and personally collected data from a sample of three hundred persons who visited the Diarrhea Center of Bhamradnaradoon Hospital. The sample was divided into two groups: the first group consisting of 150 patients over twenty-five years of age, and the other consisting of 150 persons who accompanied the patients. The various techniques used in analyzing the data collected were PERCENTAGE, MEAN, STANDARD DEVIATION, ONE-WAY ANALYSIS OF VARIANCE to test for a statistically significant difference at the level 0.05 and Goodman and Kruskal's coefficient of ordinal association.

The results of the study were as follows:

- Age had statistically significant relationship with awareness of the hazards of food and affected by relevant factors such as status, educational level, income, and information from the mass media.
- Marital status did not have statistically significant relationship with awareness of the hazards of food.
- Educational level had statistically significant relationship with awareness of the hazards of food without the effect of other factors.
- Occupation had statistically significant relationship with awareness of the hazards of food as well as the result of age.
- Similarly, income had statistically significant relationship with awareness of the hazards of food as the result of educational level.

ภาควิชา..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....

สาขาวิชา..... สังคมวิทยา.....

ปีการศึกษา..... 2539.....

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาของ ผศ.ดร.นิเทศ ตินณะกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและความเอาใจใส่ รศ.สุพัตรา สุภาพ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ และ รศ.ดร.งามพิศ สัตย์สงวน กรรมการวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงกราบขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.อารง สุทธาศาสน์ และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำ ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลบาราศนราดูร ที่ได้อนุญาตให้ผู้ศึกษาเข้าเก็บข้อมูลภายในโรงพยาบาล รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ศูนย์โรคอุจจาระร่วงที่ได้ให้ความร่วมมือด้วยดี

ขอขอบคุณ คุณรัชวรรณ บุญโสม ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำในการวิเคราะห์ข้อมูลแก่ผู้ศึกษา และขอขอบพระคุณ คุณจงกลณี วิทยารุ่งเรืองศรี สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาที่ได้ให้คำแนะนำและเอกสารต่าง ๆ

ท้ายที่สุดสิ่งที่สำคัญและขาดเสียมิได้ในความสำเร็จนี้คือ การช่วยเหลือ การสนับสนุน และกำลังใจที่ดีจาก คุณพ่อ คุณแม่ คุณยาย น้องอู๋ โดยเฉพาะพี่เศรษฐ ตลอดจนเพื่อน ๆ และบุคคลอื่น ๆ ที่มีได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ รวมทั้งผู้ให้ข้อมูลทุก ๆ ท่านที่กรุณาให้สัมภาษณ์ด้วยความเต็มใจ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

สถาบันวิทยบริการ

กมนตรีชนม์ ไชยมณี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญตาราง.....	ง
สารบัญภาพหรือสารบัญแผนภูมิ.....	จ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	3
แนวคิดเกี่ยวกับความตระหนัก.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร.....	53
แนวคิดทฤษฎีความแตกต่างทางสังคม.....	55
งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความตระหนัก.....	59
งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพิษภัยในอาหาร.....	63
สมมติฐานการวิจัย.....	63
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	64
อธิบายสมมติฐานการวิจัย.....	64
นิยามศัพท์ปฏิบัติการและการวัดตัวแปร.....	68
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	72
รูปแบบการวิจัย.....	72
ประชากรและตัวอย่างในการวิจัย.....	74
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	74
ความน่าเชื่อถือและความสมบูรณ์ของเครื่องมือ.....	74
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	76

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ลักษณะทางกายภาพและวัฒนธรรมของโรงพยาบาลบำราศนราดูร	
และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล.....	77
ลักษณะทางกายภาพและวัฒนธรรมของโรงพยาบาลบำราศนราดูร.....	77
การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล.....	83
บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	118
ข้อมูลทั่วไป.....	118
ทดสอบสมมติฐาน.....	121
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษา อภิปราย ปัญหาการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	135
สรุปผลการศึกษา.....	135
อภิปรายผลการศึกษา.....	136
ปัญหาการวิจัย.....	140
ข้อเสนอแนะ.....	140
รายการอ้างอิง.....	142
ภาคผนวก.....	150
ประวัติผู้เขียน.....	153

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.	แสดงจำนวนผู้ป่วย 10 อันดับแรก จากโรคที่ต้องเฝ้าระวัง พ.ศ.2536	2
2.	แสดงสถิติจำนวนผู้ป่วย และตายจากโรคที่ต้องเฝ้าระวัง ตั้งแต่ปี 2533-2537.....	3
3.	แสดงปริมาณไนเตรท และไนไตรท์ในอาหารประเภทเนื้อสัตว์ที่พบสูง.....	21
4.	แสดงปริมาณไนเตรท และไนไตรท์ในผักต่าง ๆ	23
5.	การใช้ยาฆ่าแมลงที่ถูกต้องในสวนพืชผัก.....	44
6.	ข้อมูลทั่วไปจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการรับข่าวสารทางสื่อมวลชน.....	119
7.	จำนวนและค่าร้อยละของความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร.....	121
8.	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัย ในอาหาร.....	122
9.	ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร.....	124
10.	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัย ในอาหาร.....	127
11.	แสดงค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระดับนามมาตราของกูดแมน และ กูซกัล (G) ระหว่างตัวแปรอิสระกับความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยใน อาหาร ซึ่งเป็นตัวแปรตาม และระหว่างตัวแปรอิสระกับความหนัก เกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร โดยมีตัวแปรทดสอบมาวิเคราะห์ร่วม.....	128

สารบัญภาพหรือสารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1.	ขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนัก.....	11
2.	ขั้นตอนการส่งผ่านของอาหารจนถึงผู้บริโภค.....	17
3.	แสดงแนวโน้มปริมาณการปนเปื้อนของ Aflatoxin ในอาหารต่าง ๆ.....	19
4.	แสดงขบวนการเกิด Nitrosamins จาก Nitrate และ Nitrite.....	22
5.	แสดงการเกิด Nitrosamines ในอาหาร.....	24
6.	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ ความรู้ ความตระหนัก และพฤติกรรม.....	54
7.	การบริหารงานของกระทรวงสาธารณสุข.....	78
8.	การแบ่งส่วนราชการกรมควบคุมโรคติดต่อ.....	79
9.	การแบ่งส่วนราชการภายในของโรงพยาบาลบาราศนราดูร.....	80
10.	แสดงไดอะแกรมทางเครือญาติของ นายสมบุญณ์ กลิ่นมะลิ.....	86
11.	แสดงไดอะแกรมทางเครือญาติของ นางยุวดี มีสกุล.....	91
12.	แสดงไดอะแกรมทางเครือญาติของ นายสมชาย พิกุล.....	96
13.	แสดงไดอะแกรมทางเครือญาติของ นางสาวมณฑิรา หาญกล้า.....	102
14.	แสดงไดอะแกรมทางเครือญาติของ นายดำรง ก้องไกร.....	106
15.	แสดงไดอะแกรมทางเครือญาติของ นางเกษร บุญวงศ์.....	109
16.	แสดงไดอะแกรมทางเครือญาติของ นางเวียงพิงค์ อินพรม.....	112
17.	แสดงไดอะแกรมทางเครือญาติของ นายสำรอง บุญสม.....	115

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย